

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobců: a) A. H., b) nezl. Ol. H., c) nezl. Os. H., d) nezl. E. Ch., všichni zastoupeni Mgr. Helenou Kohoutovou, advokátkou se sídlem nám. Kinských 76/7, Praha 5, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 4. 3. 2013, č. j. 49 Az 40/2012 - 96,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 3. 2012, č. j. 49 Az 40/2012 – 96, zamítl žalobu podanou žalobci (dále jen „stěžovatelé“) proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 5. 11. 2012, č. j. OAM-303/ZA-ZAO6-ZA14-2012, kterým byla žádost stěžovatelů o udělení mezinárodní ochrany shledána nepřipustnou podle ust. § 10a písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění rozsudku dospěl krajský soud k závěru, že skutková zjištění byla ministerstvem řádně zhodnocena. Ze zákona o azylu vyplývá, že v případě nepřipustných žádostí se řízení zastavuje, aniž by správní orgán musel meritorně přezkoumávat důvody žádosti. V tomto ohledu tedy nelze ministerstvu vytýkat, že k uváděným údajům neprovádělo dokazování, za předpokladu, že závěr o nepřipustnosti žádosti je správný. Přitom je podstatné, že stěžovatelka a) při podání opakované žádosti sama potvrdila, že důvody její žádosti jsou totožné jako při předchozí (první) žádosti. Za situace, kdy ani nenaznačila, že by vývoj její situace na Ukrajině jakkoliv pokračoval či již pokročil, neobstojí její námitka, že se ministerstvo její věci meritorně nezabývalo. Jestliže v souvislosti se svým údajným trestním stíháním nepředložila žádné nové doklady, navíc

v podstatě žalobou napadla nejen poslední rozhodnutí ministerstva, ale také jeho dvě předchozí rozhodnutí, stejně jako závěry čtyř rozhodnutí správních soudů obou instancí, nemůže očekávat, že v dalším řízení bude její žalobě vyhověno. V souladu s ustanovením § 103 odst. 1 s. ř. s. Ministerstvo nemůže rozhodnout, zda se stěžovatelka a) dopustila či nedopustila v zemi původu protiprávního jednání, protože konečný závěr v této otázce je na posouzení příslušných ukrajinských soudů, pokud by trestní stíhání nebylo ještě před podáním obžaloby zastaveno. Hrozbu pronásledování nevytváří sama o sobě skutečnost možného zahájení trestního stíhání a nedostatečné institucionální prostředí, které nedosahuje úroveň západních demokratických států. Ověřovat a zjišťovat skutková tvrzení žadatele o udělení mezinárodní ochrany je přitom správní orgán oprávněn jen v mezích, v jakých jsou žadatelem tvrzena, a shromažďovat důkazy k době, ke které žadatel důvody mezinárodní ochrany tvrdí. Jako ryze účelovou posoudil krajský soud námitku údajné neexistence státního občanství stěžovatele d), z níž je dovozována nemožnost vycestování. Zcela zjevně ani stěžovatelka a) při podání první žádosti jménem stěžovatele d) takto neuvažovala, neboť si byla vědoma, že nabytí narozením ukrajinské státní občanství (po matce). Důvody, které stěžovatelé uvedli v řízení o udělení mezinárodní ochrany, krajský soud neposoudil jako nové skutečnosti ve smyslu ust. § 10a písm. e) zákona o azylu, neboť se nejedná o důvody azylově relevantní a z jiných důvodů nelze mezinárodní ochranu udělit. Ohledně materiálů, které stěžovatelka a) poprvé zmínila až v žalobě a jejím doplnění, neprovedl krajský soud dokazování v souladu s ust. § 75 odst. 1 s. ř. s. Jedná se totiž o materiály, které nebyly předloženy ministerstvu v průběhu správního řízení.

Proti tomuto rozsudku podali stěžovatelé v zákonné lhůtě kasační stížnost, ve které uplatnili důvody podle ust. § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. V kasační stížnosti namítali, že stěžovatelka a) předložila v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany nové důkazy, mezi jinými článek o případu básníka Yuri Vynnychuka, který popisoval násilí a mučení, kterému byl vystaven tento literát v souvislosti s obviněním ze šíření pornografie (věc se týkala jeho básní). Obvinění vzešlo, stejně jako v případě stěžovatelky a), ze strany poslance ukrajinského parlamentu Grače. Stěžovatelka a) tímto dokumentem mimo jiné dokazuje svá tvrzení, že v jejím případě nebudou soudní procesy v zemi původu spravedlivé. O tom svědčí také prohlášení organizace FEMEN a vyjádření jejího ukrajinského advokáta. Oba tyto dokumenty byly předloženy až v řízení před soudem, protože dříve to nebylo možné. Stěžovatelka a) má odůvodněný strach z pronásledování, které prokazuje právě odkazem na podobné případy, na případy osob, které stát používá v podobných situacích jako exemplární a odstrašující, a v jejichž případě nelze hovořit o spravedlivém procesu. Naopak se zde jedná o politicky motivované pronásledování. Ministerstvo tento důkaz vůbec neprovedlo s tím, že není relevantní. Tím pochybilo. Jednalo se totiž o nové zjištění ve smyslu ust. § 10a zákona o azylu. Stěžovatelka a) předložila i další podklady. Závěr krajského soudu, že v souvislosti se svým údajným trestním stíháním nepředložila žádné nové doklady, je s těmi skutečnostmi v rozporu. Stěžovatelé dále namítali, že se krajský soud nevypořádal s jejich námitkami ohledně povinnosti správního orgánu posuzovat existenci vážné újmy. Možným vyjádřením ministerstva k této otázce je věta, že *„správnímu orgánu je rovněž z obecně dostupných informací známo, že v zemi původu žadatelky a její nezletilých dětí nedošlo k takové zásadní změně politické situace, která by mohla nyní založit opodstatněnost jejich nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany“*. Takové tvrzení však neobstojí z hlediska výkladu zákona o azylu, který nepožaduje existenci zásadní změny politické situace k možnosti podání nové žádosti

pokračování

o udělení mezinárodní ochrany. Takové tvrzení je také čistě formální. Z rozhodnutí ministerstva nevyplývá ani to, jaké konkrétní obecně dostupné informace mělo při svém rozhodování na mysli a zda je případně porovnálo s informacemi užitými v rámci prvního řízení o udělení mezinárodní ochrany, kdy došlo k selektivnímu použití zpráv o situaci na Ukrajině. Povinnost posuzovat existenci vážné újmy i v případech opakovaných žádostí vyplývá z judikatury Nejvyššího správního soudu. Stěžovatelé odkázali na rozsudky ze dne 8. 9. 2011, č. j. 7 Azs 28/2011 - 74, ze dne 14. 6. 2007, č. j. 9 Azs 23/2007 - 64, a ze dne 8. 9. 2010, č. j. 6 Azs 15/2010 - 82, všechny dostupné na www.nssoud.cz, z nichž vyplývá, že i za situace, kdy je opakovaná žádost o udělení mezinárodní ochrany nepřipustná, pokud jde o důvody azylové, neznamená to, že nemají být posuzovány také možné důvody doplňkové ochrany. Ministerstvo je povinno zabývat se závažnou újmou, je-li žadatelem o mezinárodní ochranu namítána nebo vyjde-li v průběhu správního řízení jinak najevo. Z odůvodnění napadeného rozsudku lze dovodit, že krajský soud patrně spoléhá na zjištění ukrajinských orgánů a nebere v potaz možnou manipulaci řízením, nezákonné procesy apod. Takový postup by byl v rozporu se samou podstatou řízení o udělení mezinárodní ochrany. Pro Českou republiku není závěr ukrajinského soudu ve věci protiprávního jednání stěžovatelky a) určující. Stěžovatelce a) hrozí z politických důvodů pronásledování a její navrácení bude v rozporu s čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Nelze vyloučit mučení a jiné nelidské či ponižující zacházení v rozporu s čl. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Stěžovatelům b) až d) hrozí umístění do dětského domova, tedy odloučení od rodičů (na základě nezákonného odsouzení) s tím, že jim bude velmi poškozen život. Česká republika se tak jejich navrácením dopustí jednání proti Úmluvě o právech dítěte, resp. i proti čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Základní otázkou proto je, zda je možné na základě doložených důkazů a na základě informací, které mělo ministerstvo i krajský soud k dispozici, uvedený postup ukrajinských orgánů vyloučit. Pokud nikoli, a v tomto případě s ohledem na důkazy nelze vyloučit existenci odůvodněného strachu stěžovatelky a) z pronásledování a existenci vážné újmy pro všechny stěžovatele, je nutno postupovat podle zásady v pochybnostech ve prospěch a mezinárodní ochranu udělit. Závěru, že stěžovatelům hrozí při návratu do země původu nebezpečí vážné újmy, svědčí i skutečnost, že případ stěžovatelky a) byl silně exponován v ukrajinských médiích a za jejím obviněním stojí skupina poslanců ukrajinského parlamentu. Snaha o její potrestání je více než evidentní, bez ohledu na to, že oficiální vyšetřování ještě nebylo ukončeno, neboť se tak děje v prostředí ukrajinského právního systému, pro který je charakteristická korupce, netransparentnost a nedodržování práv obviněných na spravedlivý proces. Stěžovatelé rovněž namítali, že závěr o tom, že stěžovatel d) je státním občanem Ukrajiny, nemá oporu ve spise. Ministerstvo je v této otázce nejednotné, neboť v některých případech ho označilo za osobu bez státní příslušnosti, např. v protokolu o převzetí cestovního dokladu nebo v průkazu žadatele o mezinárodní ochranu. I stěžovatelka a) v žádosti ze dne 10. 10. 2012 uvedla, že stěžovatel d) je osobou bez státní příslušnosti. Ani na tuto námitku krajský soud nerefletoval, resp. bez dalšího přisvědčil názoru ministerstva, že není pochyb o jeho státní příslušnosti. V tomto ohledu je rozhodnutí soudu nezákonné. Stěžovatelé proto navrhli, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení. Pokud jde o otázku přijatelnosti podané kasační stížnosti, tato přesahuje jejich vlastní zájmy. Její projednání je rovněž v souladu s usnesením Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, neboť se zde jedná o situaci, která kromě ochrany veřejného subjektivního práva

jednotlivce vyžaduje i výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů. Přesah vlastních zájmů stěžovatelů je dán především proto, že v napadeném rozsudku shledávají zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do jejich hmotněprávního postavení.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázalo na odůvodnění svého rozhodnutí. Dále uvedlo, že případ básníka Vynnychuka s případem stěžovatelky a) nesouvisí. Stěžovatelka a) nebyla do odchodu ze země původu zadržena, uvězněna, mučena, nebylo proti ní použito násilí. Její případ nenese politický rozměr, neboť v zemi původu žádnou politickou činnost nevyvíjela, nebyla členkou politické strany nebo hnutí, veřejně se politicky neangažovala ani nevyjadřovala. Trestní stíhání s ní mělo být vedeno již od června nebo července 2010 a přitom v legálním odjezdu i s dětmi v únoru 2011 jí nebylo nijak bráněno, ačkoliv byla podle svých tvrzení na seznamu hledaných osob a navzdory medializaci její kauzy. Tvrzení o odepření práva na spravedlivý proces, zatčení stěžovatelky a) a odebrání jejích dětí je tak nepodloženou spekulací. Hrozbu pronásledování nevytváří zahájení trestního stíhání v prostředí nedosahujícím běžné úrovně západních právních států. Opačný přístup by znamenal, že každému trestně stíhanému v zemích, kde úroveň ochrany lidských práv nedosahuje těchto standardů, má být poskytnut azyl. Zásah do rodinného života je pak logickým důsledkem trestněprávní represe na Ukrajině i v České republice. Co se stěžovatele d) týče, ten je bezpochyby podle zákona o státním občanství Ukrajiny ukrajinským občanem. Stěžovatelka a) v průběhu celého řízení neuváděla skutečnosti, které by bylo možno podřadit nikoli pouze pod ust. § 12 či § 14a zákona o azylu, ale ani pod ust. § 13 a § 14 zákona o azylu. Ministerstvo tak neshledalo, že by stěžovatelům hrozilo nebezpečí vážné újmy. K tomu, že ministerstvo zastavilo řízení a nerozhodovalo věc meritorně, byly splněny zákonné podmínky. Co se týče požadovaných informací o zemi původu, stěžovatelé neuvádějí, jaké konkrétní informace by ve spise měly být a ani v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany žádné takové informace nenavrhovali. Pod označením „obecně dostupné informace“ mělo ministerstvo na mysli informace všeobecně známé, např. z tisku, televizního vysílání a elektronických médií. Ministerstvo proto navrholo, aby kasační stížnost byla zamítnuta.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnili stěžovatelé v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Jednou z podmínek věcného přezkumu kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany je její přijatelnost. Kasační stížnost je v souladu s ust. § 104a s. ř. s. přijatelná, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musel by ji Nejvyšší správní soud podle citovaného ustanovení odmítnout jako nepřijatelnou. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“ je neurčitým právním pojmem, jehož výkladem se Nejvyšší správní soud zabýval mimo jiné v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, www.nssoud.cz, podle kterého *„přesahem vlastních zájmů stěžovatele je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je – kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce – pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případech rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu.“*

pokračování

O přijatelnou kasační stížnost se tak prakticky může jednat v případě, že se kasační stížnost týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu nebo jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, přičemž rozdílnost v judikatuře může nastat na úrovni krajských soudů i Nejvyššího správního soudu. Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je na místě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně. Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O takové pochybení se může jednat především tehdy, nerespektoval-li krajský soud ustálenou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu nebo krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že pokud by k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Nevýrazná pochybení, především procesního charakteru, proto zpravidla nebudou dosahovat takové intenzity, aby byla důvodem přijatelnosti kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud v dané věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná. Za situace, kdy stěžovatelé rozporují posouzení takových skutečností, jehož důsledkem je, že jejich žádost o udělení mezinárodní ochrany nebyla ministerstvem meritorně projednána, by případné pochybení krajského soudu mělo zásadní dopad do jejich práv, čímž by naplnilo znaky hrubého pochybení.

Podle obsahu spisu podala stěžovatelka a) dne 17. 2. 2011 první žádost o udělení mezinárodní ochrany jménem svým a stěžovatelů b) a c). Tuto žádost ministerstvo zamítlo jako zjevně nedůvodnou. Žalobu proti zamítavému rozhodnutí ministerstva krajský soud zamítl a následnou kasační stížnost odmítl Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost usnesením ze dne 23. 3. 2012, č. j. 1 Azs 2/2012 - 39. Dne 14. 9. 2011 podala stěžovatelka a) žádost o udělení mezinárodní ochrany jménem stěžovatele d). Rovněž tato žádost byla ministerstvem zamítnuta jako zjevně nedůvodná. Žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl krajský soud a následná kasační stížnost byla odmítnuta Nejvyšším správním soudem pro nepřijatelnost usnesením ze dne 22. 8. 2012, č. j. 7 Azs 31/2012 - 35, www.nssoud.cz. V obou podaných žádostech stěžovatelka a) uváděla, že o udělení mezinárodní ochrany požádala z důvodu hrozícího uvěznění kvůli obvinění ze šíření pornografie. V souvislosti s jejím obviněním by jí mohly být děti odebrány a umístěny do zařízení ústavní péče. Stěžovatelka a) pracovala jako pornoherečka a účastnila se natáčení řady pornografických snímků natáčených především na území České republiky a Maďarska. V létě 2010 bylo zahájeno vůči ní trestní vyšetřování, které iniciovala skupina poslanců, která obvinila stěžovatelku a) a jejího manžela z nemravného způsobu života, šíření pornografie a zapojení jejich dětí do pornografické produkce.

K tomu Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 23. 3. 2012, č. j. 1 Azs 2/2012 - 39, dostupné na www.nssoud.cz, uvedl:

„[12] Stěžovatelka ad a) uvedla, že v rámci vyšetřování podezření ze spáchání trestného činu (šíření pornografického materiálu) byla jedenkrát vyslechnuta policií ve svém domě, to se stalo v červnu 2010. Při té příležitosti policie a zástupci orgánu sociálně-právní ochrany dětí prohlédali dům, dotazovali se sousedů na poměry v rodině stěžovatelky ad a), informace si vyžádali i od školy. Policie prověřila data uložená na osobním počítači. Poté, co se stěžovatelé přestěhovali do Kyjeva, byl manžel stěžovatelky ad a) telefonicky kontaktován policií a bylo mu oznámeno, že policie má povolení k domovní prohlídce a příkaz k jejich zatčení. Následně se stěžovatelka ad a) i její manžel jakémukoliv kontaktu s policií vyhýbali. Při pobytu v Kyjevě se policie dotazovala na rodinu stěžovatelky ad a) u ředitelky kyjevské školy stěžovatele ad b), proto se stěžovatelé přestěhovali do jiného bytu. Policie je stále hledala, často jim volali a říkali, aby se dostavili na policii, neboť je potřebují při výslechu. Policie je dala na seznam hledaných osob. V lednu 2011 volala policie manželovi stěžovatelky ad a) a vyzvala je, aby se dostavili k výslechu na policii, jinak že budou předvedeni.

[13] Nejvyšší správní soud nepovažuje popsany postup policie a orgánu sociálně-právní ochrany dětí za vážné porušení základních lidských práv, a to nejen ve vztahu k jednotlivým úkonům, ale ani v souhrnu všech úkonů. Šetření policie i orgánu sociálně-právní ochrany dětí bylo vyvoláno trestním oznámením několika ukrajinských poslanců učiněným zřejmě v návaznosti na veřejné vystoupení stěžovatelky ad a) v médiích, v němž se přiznala k tomu, že se živila hraním v několika filmech s pornografickým obsahem. Policejní výslech (byl proveden jen jeden), domovní prohlídka, prohlédání dat uložených na počítači, zjišťování v okolí bydliště a ve škole patří v zásadě ke standardním způsobům vyšetřování podezření ze spáchání mravnostních trestných činů. Policie poté opakovaně telefonicky kontaktovala stěžovatelku ad a) či jejího manžela, vyzývala je k dostavení se na policejní služebnu za účelem provedení výslechu, informovala je o možnosti předvedení a o zařazení na seznam hledaných osob. Ani tyto akty nelze považovat za nadměrné obtěžování, neboť je třeba vzít v úvahu, že rodina stěžovatelky ad a) s policií nespolupracovala, skrývala se před ní, měnila bydliště.

[14] Nejvyšší správní soud v žádném případě není s to hodnotit zákonnost počínání policejních orgánů země původu stěžovatelů. Z běhu věci, jak jej popsala ve správním řízení stěžovatelka ad a), nicméně nelze dovodit, že by jak celé vyšetřování podezření ze spáchání trestného činu, tak některý z úkonů provedený v jeho rámci měly diskriminační či excesivní povahu nebo byly provedeny diskriminačním způsobem. Nenasvědčují tomu ani doklady, které stěžovatelka ad a) předložila ve správním řízení. Nelze tedy souhlasit se stěžovateli, že opatření státních orgánů země původu směřovaná vůči nim dosáhla intenzity pronásledování ve smyslu § 2 odst. 8 zákona o azylu.“

V usnesení ze dne 22. 8. 2012, č. j. 7 Azs 31/2012 - 35, dostupné na www.nssoud.cz, Nejvyšší správní soud uvedl, že „...kasačními námitkami brojí stěžovatel proti zjištění skutkového stavu a posouzení důvodů, které uplatňovala ve své žádosti o udělení mezinárodní ochrany jeho matka. Z kasační stížnosti přitom nevyplynou žádné skutečnosti, pro které by stěžovatel neměl následovat osud své matky v posouzení důvodů pro udělení mezinárodní ochrany. I v tomto případě tak platí, že ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu poskytuje dostatečnou odpověď na všechny námitky obsažené v kasační stížnosti.“

V předmětné věci se jedná o opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany. Institut opakované žádosti neslouží k upřesňování či skutkovému doplňování předchozí žádosti. Jeho hlavním účelem je postihnout případy, kdy se objeví takové závažné

pokračování

skutečnosti, které by mohly ovlivnit postavení žadatele a které nemohl uplatnit během předchozího řízení. Zpravidla se může jednat o takové skutečnosti, ke kterým došlo během času, zejména změnu situace (bezpečnostní, politické, atd.) v zemi původu nebo změnu poměrů ve vztahu k osobě žadatele. Při opakovaném podání žádosti je proto nutno důsledně dbát na splnění těchto podmínek, které mají na straně jedné garantovat určitou přidanou hodnotu této nové žádosti, jež může vést k jinému rozhodnutí než u žádosti předchozí, a na straně druhé zajistit, aby nedocházelo k účelovému podávání opakovaných žádostí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2009, č. j. 9 Azs 5/2009 – 65, dostupný na www.nssoud.cz).

Ve stížních námitkách stěžovatelé poukazují především na to, že stěžovatelce a) by v případě návratu do země původu hrozilo nebezpečí vážné újmy a že se ministerstvo s touto skutečností nevypořádalo. Ostatním stěžovatelům by pak nebezpečí vážné újmy hrozilo zejména v důsledku tvrzeného pronásledování stěžovatelky a). Jedná se tak o důvody podřaditelné pod důvody udělení doplňkové ochrany ve smyslu ust. § 14a zákona o azylu.

V rozsudku ze dne 6. 3. 2012, č. j. 3 Azs 6/2011 - 96, publ. pod č. 2642/2012 Sb. NSS, www.nssoud.cz, se rozšířený senát Nejvyššího správního soudu za účelem sjednocení rozhodovací praxe zabýval otázkou, zda je správní orgán povinen posoudit udělení doplňkové ochrany a odůvodnit své rozhodnutí v tomto směru i v případě, že rozhoduje o zastavení řízení podle ust. § 25 písm. i) ve spojení s § 10a písm. e) zákona o azylu a dospěl k závěru, že *„(s)právní orgán v průběhu řízení o opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany musí v souladu s § 10a písm. e) zákona o azylu zkoumat, zda žadatel neuvedl nové skutečnosti nebo zjištění týkající se důvodů pro udělení azylu nebo důvodů pro udělení doplňkové ochrany, které nebyly bez jeho vlastního zavinění předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně skončeném řízení ve věci mezinárodní ochrany. To tedy znamená, že přípustnost opakované žádosti je třeba posuzovat jak z pohledu možných nových skutečností a zjištění pro udělení azylu, tak z pohledu možných nových skutečností a zjištění pro udělení doplňkové ochrany. Přitom i opakovaná žádost, která formálně neuvádí nové skutečnosti či zjištění pro udělení azylu ani doplňkové ochrany, nemůže být podle názoru rozšířeného senátu považována za žádost shodnou, a tudíž nepřipustnou, jestliže se od předcházejícího pravomocného rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany zásadním způsobem změnila situace v zemi původu a tato změna by mohla zakládat opodstatněnost nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany.“* Odůvodnění správního rozhodnutí o zastavení řízení pro nepřipustnost opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany tak musí vždy obsahovat zdůvodněný závěr ministerstva, že 1) žadatel v opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany neuvádí žádné nové skutečnosti či zjištění relevantní z hlediska azylu nebo doplňkové ochrany, 2) pokud takové skutečnosti či zjištění uvádí, pak pouze takové, které mohl uplatnit již v předchozí žádosti, 3) nedošlo k takové zásadní změně situace v zemi původu, která by mohla zakládat opodstatněnost nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Obsahuje-li opakovaná žádost o udělení mezinárodní ochrany takové nové skutečnosti nebo zjištění, je správní orgán povinen hodnotit takovou žádost jako přípustnou a meritorně o ní rozhodnout. V opačném případě řízení o nepřipustné žádosti zastaví podle ust. § 25 písm. i) zákona o azylu.

Ministerstvo tedy nebylo v případě opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany povinno posoudit žádost stěžovatelů z hlediska důvodů udělení doplňkové ochrany, jak se domnívají stěžovatelé, nýbrž pouze z hlediska nových skutečností, které by existenci důvodů pro udělení mezinárodní ochrany nebo doplňkové ochrany nasvědčovaly. Tomu odpovídá i právní posouzení provedené krajským soudem. Namítají-li stěžovatelé, že se krajský soud nevypořádal s jejich námitkami ohledně existence vážné újmy, pak v odůvodnění napadeného rozsudku je uvedeno, že stěžovatelé v opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany neuvedli nové skutečnosti a ministerstvo tak správně neprovádělo dokazování a zastavilo řízení, aniž přistoupilo k meritornímu přezkoumání důvodů žádosti.

Stěžovatelé v průběhu správního řízení předložili článek o případu básníka Yuri Vynnychuka, v němž bylo popsáno násilí a mučení, kterému byl vystaven v souvislosti s obviněním ze šíření pornografie. Dále předložili videozáznam s reportáží ruské televize NTV, ve které je zmíněn příběh stěžovatelky a), a internetové články o trestním stíhání dalších lidí na Ukrajině. Se všemi těmito informacemi se ministerstvo ve svém rozhodnutí vypořádalo, když je označilo za informace shodné s těmi, které již stěžovatelka a) uvedla v první žádosti, tedy za informace svědčící o obavách z trestního řízení vedeného proti stěžovateli a) na Ukrajině. Ta na žádnou změnu ve svém případě neupozornila. Televizní reportáž byla natočena a odvysílána ještě před odjezdem stěžovatelky a) z Ukrajiny a žádný z uváděných případů o řízeních vedených proti jiným osobám neobsahuje relevantní informace pro posouzení případu stěžovatelů. Ani z obecně dostupných informací nevyplývá, že by na Ukrajině došlo k takové zásadní změně politické situace, která by mohla být důvodem pro opodstatněnost opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Uvedené informace mají podporovat tvrzení, že případný soudní proces se stěžovatelkou a) nebude probíhat spravedlivě, ale stěžovatelé neuvedli, v jakém směru se má jednat o novou skutečnost ve vztahu k jejich první žádosti. Nejedná se totiž ani o nové informace o situaci na Ukrajině, ani o informace, které by reflektovaly změnu poměrů na Ukrajině v období mezi podáním první a opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že stěžovatelka a) neprokázala politický charakter svého pronásledování a ani ze spisu není zřejmý jiný důvod jejího obvinění než účinkování ve filmech s pornografickým obsahem. Správní soudy při posuzování prvních žádostí o udělení mezinárodní ochrany vyšly z toho, že stěžovatelé nebyli na Ukrajině zadrženi, nebyla jim činěna žádná příkoří, nedotýkalo se jich nadměrné obtěžování v souvislosti s policejním vyšetřováním a bylo jim umožněno vycestovat do České republiky. Informace o případu básníka Vynnychuka nejsou novou skutečností ve vztahu k první posuzované žádosti stěžovatelů a nelze shledat ani žádnou jejich přímou souvislost s případem stěžovatelky a). V článku totiž není popisováno násilí a mučení básníka Yuri Vynnychuka, jak tvrdí stěžovatelé. V článku Mykoly Riabchuka s názvem *Casus Vynnychukus and Freedom of Speech* předloženém ministerstvu dne 11. 10. 2012 se uvádí, že básník Yuri Vynnychuk byl požádán o písemné vysvětlení svých básní, nebyl však zatčen, zbit či nucen k doznání a na oslavě narození Leopolda von Sacher-Masocha v centru Lvova dokonce recitoval své básně svým obdivovatelům. Článek a další předložené informace nepochybně svědčí o některých případech nezákonných praktik orgánů činných v trestním řízení na Ukrajině, nicméně to není závěr, který by byl v rozporu s posouzením prvních žádostí o udělení mezinárodní ochrany ministerstvem nebo správními soudy. Nejedná se tak o nové skutečnosti ve smyslu ust. § 10a písm. e)

pokračování

zákona o azylu. Pokud tedy stěžovatelé namítali, že nelze vyloučit existenci odůvodněného strachu stěžovatelky a) z pronásledování a existenci vážné újmy pro všechny stěžovatele, a proto je nutno postupovat v pochybnostech v jejich prospěch a mezinárodní ochranu jim udělit, jedná se o námitku proti meritornímu posouzení věci, ke kterému však v posuzované věci nedošlo, a ani dojít nemohlo, neboť byly splněny důvody pro zastavení řízení podle ust. § 25 písm. i) zákona o azylu. Tato kasační námitka proto nemůže být důvodná.

Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěrem ministerstva, že hrozbu pronásledování nevytváří zahájení trestního stíhání v prostředí nedosahujícím běžné úrovně západních právních států. V rozsudku ze dne 12. 4. 2012, č. j. 7 Azs 9/2012 – 46, www.nssoud.cz, k tomu v souvislosti se situací na Ukrajině uvedl, že „(t)akový komfort v poskytování azylové ochrany je totiž nemyslitelný, neboť by v podstatě znamenal, že každému trestně stíhanému v zemích, kde úroveň ochrany lidských práv nedosahuje západních standardů, má být poskytnut azyl. Azyl je však, jak již opakovaně judikoval Nejvyšší správní soud, institutem výjimečným, majícím chránit před pouze závažným porušováním lidských práv ze zákonem stanovených důvodů (k minimální intenzitě útrap, jež mohou být azylově relevantní, viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006 - 52, č. 1066/2007 Sb. NSS).“ A dále že „(h)rozba trestního stíhání či již zahájené stíhání tak může být sama o sobě azylově relevantní jen v omezeném okruhu případů, a to tehdy, když osobě, jež je jí ohrožena, v souvislosti s tím brozí skutečně zásadní fyzické či psychické útrapy či dokonce smrt již jen z důvodu, že v zemi původu takové následky trestního stíhání pravidelně (tj. ve významné části případů) nastávají, tj. jsou přiměřeně pravděpodobné. Dále tomu může být v případech, kdy je z konkrétních skutečností patrné, že u žadatele se okolnosti jeho stíhání či možného stíhání v nežádoucím směru významně a s velmi tíživými důsledky pro sféru jeho základních práv vymykají obvyklým standardům země původu. Např. proto, že stíhání je vedeno z účelových politických důvodů či proto, aby zastrašilo, umlčelo či jinak nelegitimně ovlivnilo stíhaného nebo jej připravilo o majetek, případně zničilo jeho společenské postavení, přičemž prostředky k nápravě takto účelového trestního stíhání a na ochranu stíhaného v zemi původu nejsou k dispozici či jsou neúčinné. Azylově relevantním důvodem proto většinou nebudou excesy při vyšetřování, a to zpravidla ani dějí-li se opakovaně, nejsou-li vedeny zlovolným záměrem, či obecně tvrdá praxe orgánů trestní spravedlnosti, nedosahuje-li nelidských rozměrů.“

Jak vyplývá z již citovaného usnesení ze dne 23. 3. 2012, č. j. 1 Azs 2/2012 - 39, podmínky pro vznik azylově relevantních důvodů nebyly v posuzované věci splněny. V případě opakované žádosti stěžovatelé neuvedli nové skutečnosti, z nichž by vyplývalo, že by se měla situace na Ukrajině od podání jejich první žádosti o udělení mezinárodní ochrany nějak změnit, a zároveň stěžovatelka a) potvrdila, že důvody žádosti jsou totožné jako u první podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Za těchto okolností obстоjí i konstatování ministerstva, že ani široce dostupné informace o situaci na Ukrajině nesvědčí o tom, že by k takové zásadní změně politické situace v zemi došlo, která by mohla založit opodstatněnost opakované žádosti stěžovatelů o udělení mezinárodní ochrany.

Nejvyšší správní soud neshledal jako důvodnou ani námitku, že stěžovateli d) brání ve vycestování skutečnost, že je bez státní příslušnosti. Stěžovatelka a) má občanství ukrajinské a uvedla, že otec stěžovatele d) má občanství ruské. Stěžovatelé neuvádějí žádný

důvod, a ani obsah spisu nenasvědčuje závěru, že by stěžovatel d) měl být osobou bez státního občanství. Z rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu je přitom možno dovodit, že pravidla pro nabývání občanství v případě dítěte ukrajinských rodičů (rodiče) svědčí závěru krajského soudu. Viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2012, č. j. 2 Azs 26/2012 – 29, www.nssoud.cz je uvedeno: „Pokud jde o státní občanství stěžovatelky, žalovaný v napadeném rozhodnutí ze shromážděných podkladů vyhodnotil, že pokud má dítě alespoň jednoho rodiče ukrajinské státní příslušnosti, pak narozením nabývá státní občanství Ukrajiny; nezletilou stěžovatelku proto považoval za státní příslušnici Ukrajiny. Krajský soud se pak touto otázkou podrobně zabýval a opatřil za účelem jejího objasnění důkaz, který provedl na jednání dne 14. 5. 2012. Z vyjádření pověřené zaměstnankyně UNHCR ze dne 1. 5. 2012 (na č. l. 64) se podává, že dítě narozené rodičům, z nichž alespoň jeden má ukrajinské občanství, se narozením stává občanem Ukrajiny. Žalovaný na jednání předložil k důkazu zákon Ukrajiny o občanství Ukrajiny č. 2235-III ze dne 18. 1. 2001 (na č. l. 66 a násl.), který krajský soud provedl. Z těchto důkazů, a na základě obsahu správního spisu, dospěl krajský soud k závěru, že stěžovatelka se narozením stala občankou Ukrajiny. S tímto závěrem se Nejvyšší správní soud zcela ztotožňuje.“

Z výše uvedeného vyplývá, že kasační stížnost stěžovatelů není důvodná. Proto ji Nejvyšší správní soud podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Učinil tak postupem podle ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatelé úspěch ve věci neměli a ministerstvu žádné náklady spojené s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. června 2013

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu